

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Історична географія			
		<i>Вибірковий компонент</i>			
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка				
Спеціальність	014.07 Середня освіта (за предметними спеціальностями)				
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)				
Освітня програма	«Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»				
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)				
Форма навчання	денна				
Курс	2				
Семестр	4				
Обсяг дисципліни	Кредити	3	Години	90	
	Лекційні			18	
	Практичні/семінарські			16	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			56	
Семестровий контроль	залік				
Викладач	Онойко Юрій Юрійович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук				
Контактна інформація	geograf.cuspu@gmail.com				
Кафедра	кафедра філософії та соціальних наук				
Факультет	факультет психології та історії				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Історична географія є прикладом утворення нової галузі знань внаслідок об'єднуючих процесів між гуманітарними та природничими науками. Вона виникла на межі історії та географії, а сучасний стан її розвитку супроводжується щораз ширшим залученням даних багатьох інших спеціальних дисциплін, зокрема кліматології, ландшафтознавства, екології, етнології, археології, антропології.</p> <p>Історична географія – традиційний напрям географічної науки, орієнтований на дослідження стану і змін природи, людини і суспільства протягом історичного періоду часу.</p> <p>Предметом дослідження історичної географії є географічні особливості природи, населення і господарства минулих історичних епох, а також наслідки взаємодії людського суспільства і природного середовища на різних історичних етапах.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Історична географія дає змогу зрозуміти просторово-часові закономірності розвитку суспільства, ландшафтної оболонки протягом історичного часу,				

	<p>особливості та наслідки процесу їх взаємодії на різних історичних етапах. Не маючи базових знань з історичної географії важко зрозуміти сучасні географічні процеси та спрогнозувати тенденції їх розвитку на майбутнє.</p>
<p>Компетентності</p>	<p>Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.</p> <p>Загальні компетентності. Здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються.</p> <p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Фахові компетентності. Здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства, виявляти тенденції їх розвитку.</p> <p>Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах на основі історико-географічного підходу.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<p>Вивчивши дисципліну «Історична географія» студенти будуть знати і розуміти принципи та закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, її еволюцію протягом історичного часу; на основі історико-географічного підходу зможуть пояснити закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; зрозуміти геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та усвідомити важливість охорони навколишнього середовища; на основі історико-</p>

	<p>географічного підходу пояснити закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Змістовний розділ 1. Історична географія як наука. Історико-географічні особливості розвитку стародавнього світу. Вступ. Історична географія як наука. Джерела історико-географічних знань. Історична періодизація. Природне середовище як фактор історичного розвитку суспільства. Первісна епоха людства та найдавніші цивілізації, їх поширення та географічні досягнення. Виникнення перших держав. Давні цивілізації Сходу і Середземномор'я. Племена і цивілізації Євразії, Африки, Австралії та Америки. Політична карта стародавнього світу. Найбільші міста. Соціальний розвиток, матеріальне виробництво та духовна культура стародавнього світу, вплив на довкілля.</p> <p>Змістовний розділ 2. Історико-географічні особливості Середньовіччя та епохи Великих географічних відкриттів. Епоха середньовіччя: загальні риси історико-географічного розвитку та регіональні географічні особливості. Політична карта, економічний розвиток, населення та етнічні процеси, матеріальна та духовна культура, географічний розподіл праці та торгові зв'язки в Європі та інших регіонах світу в середні віки. Передумови та особливості Епохи Великих географічних відкриттів. Політичні, соціальні, економічні та наукові наслідки Епохи Великих географічних відкриттів. Створення перших колоніальних імперій. Формування світового ринку. Матеріальна та духовна культура. Взаємодія суспільства та природного середовища в середні віки та Епоху Великих географічних відкриттів, наслідки такої взаємодії.</p> <p>Змістовний розділ 3. Історико-географічні особливості Нового та Новітнього часу. Сутність і періодизація Нового та Новітнього часу. Загальні та регіональні особливості розвитку виробничих сил, населення і культури. Особливості формування політичної карти, державного устрою, економічного розвитку та національного складу, географічний розподіл праці та торгові зв'язки в окремих регіонах світу. Колоніальні імперії та їх історико-географічний розвиток. Розпад колоній. Загострення екопроблем в епоху Новітнього часу:</p>

	<p>причини, особливості, наслідки. Історико-географічні особливості розвитку території України від часу заселення людиною і до сьогодення.</p>
<p>Критерії оцінювання роботи студентів</p>	<p>При оцінюванні навчальних досягнень студентів насамперед враховується ступінь опанування теоретичними знаннями з курсу, рівень осмислення здобутих знань, повнота розкриття головних понять, точність застосування наукових термінів, правильність виконання практичних завдань, оволодіння вміннями і навичками правильно та ефективно застосовувати отримані знання на практиці, ступінь розвитку в студентів творчого мислення, сформованість наукового світогляду. Поточному оцінюванню підлягають такі форми роботи студентів як усна та письмова відповідь на поставлені питання, доповіді, повідомлення, презентації, участь у дискусіях, виконання завдань практичних робіт, аналіз різних джерел інформації та підготовка на основі цього тез, конспектів, рефератів, інші форми самостійної роботи, орієнтування за картами, виконання тестів, контрольні роботи. Максимальна кількість балів за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі – 10 балів. Виконання практичної роботи оцінюється максимум в 5 балів. Підготовка рефератів, розгорнутих доповідей, мультимедійних презентацій – максимум 5 балів. За тестування чи контрольну роботу максимум можна отримати 20 балів. Підсумкова форма контролю – залік. Підсумкова семестрова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума поточних оцінок за різні форми аудиторної роботи, самостійну роботу студента та контрольні роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.</p> <p>У випадку отримання 35-59 балів (FX за шкалою ЄКТС) або 1-34 (F) за результатами семестрового контролю з дисципліни «Історична географія» студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Для окремих студентів у разі наявності поважних причин (стан здоров'я, участь в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо), підтверджених документально, розпорядженням по деканату можуть встановлюватись індивідуальні терміни складання заліку.</p> <p>Так за умов хвороби студенти після виходу на навчання приносять довідку, завірену у медпункті Університету, та реєструють її протягом трьох днів у деканаті факультету. Після цього їм продовжують сесію.</p>

	<p>Також студенти мають право на повторне проходження семестрового контролю за умов конфліктної ситуації між студентом та викладачем. Для цього за дозволом ректора формується комісія із перескладання (три особи) та визначається нова дата контрольного заходу.</p>
<p>Політика курсу</p>	<p>Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на лабораторних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.</p> <p>Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виступ з основного питання; - усна доповідь; - доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; - участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; - аналіз джерельної та монографічної літератури; - письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо); - самостійне опрацювання тем; - підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів; - систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань. <p>Під час вивчення дисципліни «Історична географія» студенти мають регулярно відвідувати навчальні заняття згідно затвердженого розкладу або ж документально підтвердити важливу причину своєї відсутності (медична довідка, довідка з військомату, лист-клопотання щодо участі у певних культурно-масових, наукових, спортивних заходах тощо).</p> <p>В процесі навчання студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки: зокрема не допускається з боку студентів списування, надання завідомо неправдивої інформації, фабрикація та фальсифікація даних, академічний плагіат та самоплагіат, несвоєчасне виконання чітко поставленого завдання, пропонування хабара викладачу, користування мобільним телефоном під час занять різної форми, а також іншими гаджетами під час контрольних заходів перевірки знань. Співпраця студента із іншими учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, працівниками навчальних лабораторій, деканату, бібліотеки та ін.) має базуватись</p>

	<p>на принципах поваги, партнерства та взаємодопомоги, відповідальності, законності, соціальної справедливості, дотримання ділового етикету.</p> <p>Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>навчальні матеріали підвантажуються в Google Classroom за адресою: https://classroom.google.com/c/ODE4ODc1ODk1NjY4 ресурс для проведення онлайн-занять в Google Meet: https://meet.google.com/ihy-nfga-prx онлайн-тестування відбувається на платформі Classtime: https://www.classtime.com</p> <p>Електронні джерела інформації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Верменич Я. Історична географія й регіоналістика: наступність і взаємодія [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://history.org.ua/LiberUA/Book/shev/2/30.pdf. 2. Етнічна географія, етнографія, етнологія [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrtur.narod.ru/etno/etno.htm. 3. Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.litopys.org.ua/. 4. Хронософія – комплексний історико-географічний атлас античних часів і середньовіччя (700 до н.е. – 1200 н.е.) [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gumilevica.kulichki.net/chronosophy/AtlasEurasia.htm. 5. History and geography of Europe – історичні карти і атласи Європи [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euratlas.com/.
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Ноутбук Packard Bell EASYNOTE TM85-JN-003RU 4Gb (1). Телевізор LG 42LA615V (1). Мультимедійний проектор BenQ MS506 (1). Проекційний кран (1).</p> <p>Навчальна література. Базові джерела інформації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атлас історії України / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін. / Упор. Д.В. Ісаєв. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – 152 с. 2. Атлас України і суміжних країв / За ред. В. Кубійовича. – Львів, 1937. – 12 с. 3. Верменич Я. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування / Я. Верменич // НАН України. Інститут

історії України. – У 2-х ч. – К.: Інститут історії України, 2009. – Ч. 1. – 364 с.

4. Дністрянський М. Вступ до історичної географії України: Цикл лекцій / М.С. Дністрянський. – Львів, 2007. – 44 с.

5. Жупанський Я. Історія географії в Україні / Я. Жупанський. – К., 2006. – 412 с.

6. Історичний атлас України / Редагування Ю. Лоза; укладачі мап: О. Герасименко, М. Овсенко, В. Бахтіярова, Д. Зуб. – К.: Вид-во «Мапа», 2015. – 320 с.

7. Кандиба Ю.І. Історична географія з основами етнографії: навчально-методичний комплекс / Ю.І. Кандиба. – Харків, 2010. – 73 с.

8. Трубчанінов С. В. Історична географія України: навчальний посібник / С.В. Трубчанінов / Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2013. – 192 с.

9. Щодра О. Історична географія України від найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посіб. / Ольга Щодра. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – 298 с.

Додаткові джерела інформації:

1. Алфьоров О. Географічні назви за новими даними руської сфрагістики XII ст. / О. Алфьоров // Історико-географічні дослідження в Україні: збірка наукових праць. – Ч. 12. – К.: Інститут історії України, 2012. – С. 6 – 14.

2. Атлас історії української державності: Українські землі від найдавніших часів до сьогодення / авт.-упор.: В. Грицеляк, І Дикий та ін.. – Львів: НВФ «Карти і Атласи», 2013. – 128 с.

3. Бачинська О. «Малоросійські козаки» XIX ст.: соціо-демографічна характеристика та територіальне розселення / О. Бачинська // Історико-географічні дослідження в Україні: Збірка наукових праць. – Ч. 12. – К.: Інститут історії України, 2012. – С. 15 – 26.

4. Бондаренко Г.В. Спеціальні історичні дисципліни: навчальний посібник / Г.В. Бондаренко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – 424 с.

5. Вортман Д. TERRA UCRAINICA. Історичний атлас України і сусідніх земель. Від кімерійців до сьогодення / Д. Вортман, Я. Гордієнко, М. Майоров. – Х., 2018. – 224 с.

6. Гуржій О. Нариси з історії розвитку виробничих відносин і торгівлі в Україні (друга половина XVII – початок XX ст.) / О. Гуржій, О. Реєнт, Н. Шапошникова; відп. ред. В.А. Смолій. НАН

України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2018. – 365 с.

7. Компан О. Міста України в другій половині XVII ст. / О. Компан. – К., 1963. – 89 с.

8. Крикун Н. Административно-территориальное устройство Правобережной Украины в XV – XVIII вв. / Н. Крикун. – К., 1992. – 76 с.

9. Кульчицький С. Обґрунтування Голодомору 1932–1933 рр. як геноциду у світлі концепцій Р. Конквеста й Р. Лемкіна / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2018. – № 4. – С. 98–127.

10. Кульчицький С. Кримський вузол / С. Кульчицький, Л. Якубова. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО", 2018. – 496 с.

11. Реєнт О.П. Торговельний баланс України на початку XX ст. / О.П. Реєнт, О.В. Сердюк; відп. ред. В.А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2018. – 237 с.

12. Сосса Р. Історія картографування території України / Р. Сосса. – К., 2007. – 325 с.